

becenevekkel foglalkozik. OLEG SZMIRNOV tanulmánya az Oka-folyóvölgy és a kozt-romai régió mari eredetű helyneveit fogja vallatóra azt kutatva, hogy tanúskodhatnak-e ezek a nevek egy feltételezett nyugat–keleti irányú vándorlásról a marik körében (7–61). EDUARDO BLASCO FERRER angol nyelvű tanulmánya a feltételezett paleo-szardíniai nyelvből fennmaradt szardíniai helynévi szubsztrátumokat veti össze a baszk, illetve proto-baszk nyelvvel, új családfamodellt állítva fel a baszkkal kapcsolatban (62–82). GYÓRFFY ERZSÉBET angol nyelvű munkája a magyarországi *Tépe* településen, interjúk révén végzett kutatásának módszertani és adatgyűjtési problémáit, valamint eredményeit foglalja össze (83–100). Célja annak föltérképezése volt, hogy felfedezhető-e életkori különbség a lakosok Tépe-re vonatkozó helynévismeretében. ALBRECHT GREULE a német helynevekkel kapcsolatban ír a névtani régészetről, mely szerinte szoros összefüggésben áll a nyelvi régészettel (101–113). Példaként kelta eredetű délnémet helyneveket elemez, melyek egykori erődítményekre utalnak. KARLHEINZ HENGST germán–szláv keveredésre utaló kelet-német helynevekről értekezik tanulmányában (114–124). WALTER WENZEL német nyelvű tanulmánya a németországi Cottbus környéki alsószorb családneveket vizsgálja készülő névatlasza alapján (125–140). JEKATYERINA BERESZTOVA az egyéni névkészletbe tartozó becenevekkel foglalkozik (141–155). Az Ob középső vidékéről származó orosz nyelvjárási beszélő egyéni szókincséből kirajzolódik egy szibériai asszony személyisége és viszonyrendszere saját, falusi környezetében. Szintén a nyelvjárási beszélő egyéni onomasztikonját vizsgálja JEKATYERINA IVANCOVA egy lexikográfiai projekt részeként, a készülő munkából részleteket is közölve (156–170).

Konferenciák, kongresszusok, szimpóziumok. A rovat (171–192) három nemzetközi konferenciáról közöl beszámolót, többek közt az Ouluban megrendezett XII. Nemzetközi Finnugrisztikai Kongresszusról is, Tóth Valéria és Mozga Evelin előadását is megemlítve. Emellett további 30 tudományos eseményről tájékoztatja az olvasókat.

Recenziók. A rovat egy angol nyelvű kiadványsorozat első kötetét ismerteti, mely a paleo-balkáni helynevek kutatásához kapcsolódik (193–196). A másik recenzió egy, a velszi helynevek kutatásáról szóló, velsziül íródott kötetet mutat be (197–200).

Új névtani disszertációk Oroszországban, Fehéroroszországban és Ukrajnában (2014–2015). A rovat a 22 névtani disszertáció adatait adja közre (201–202).

Megemlékezés. A kötet végén Szergej Szmolnyikov orosz névkutatótól búcsúznak, fontosabb publikációinak bibliográfiáját is közzétéve (203–212).

ANTAL GERGELY

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Studia anthroponymica Scandinavica 33. (2015)

Szerkesztők: KATHARINA LEIBRING – LENNART RYMAN. Swedish Science Press,
Uppsala. 136 lap

A folyóirat 2015. évi számában négy rövidebb, valamint három terjedelmesebb tanulmányt olvashatunk a személynevek témakörében.

PETER JACKSON írása (5–11) a germán és az indoeurópai költészet berkeibe vezeti be az olvasót az összetett (azaz elő- és utótagból álló) nevek elemzése során. A szerző kiindulópontja GOTTFRIED SCHRAMM 1957-ben megjelent műve, melyet a germán összetett személynevek eredetéről és költészetbeli szerepéről írt. JACKSON a SCHRAMM írásában elemzett neveket most új szempontból mutatja be: a névtípus kialakulását tárgyalja, illetve beszél azokról a prehisztórikus csoportokról, közösségekről, melyekben a személynevek létrejöttek.

Ugyancsak az indoeurópai összetett nevek állnak THORSTEN ANDERSSON tanulmányának középpontjában (13–18). ANDERSSON azokat a női személyneveket elemzi, amelyek a hadviseléssel, a háborúval kapcsolatosak. A közvélekedés úgy tartja, hogy az ilyen típusú férfinevek a költemények heroikus díszítő jelzőinek a hatására alakultak ki, míg a női nevek ezeknek a neveknek vagy névrészeknek a feminizációjával keletkeztek. A szerző azonban inkább úgy látja, hogy két típussal kell számolnunk: az első csoportba a férfinevek tartoznak hímnemű utótaggal, míg a másikat a női nevek alkotják nőnemű utótaggal. A két leggyakoribb nőnemű utótag, a ger. *-*gunþī* és a *-*hilðī* 'csata, harc' ugyanis nem értelmezhető a hímnemű névrészek feminizált változataiként. A szerző bemutatja azt is, hogy e névrészek a valkúrokkal hozhatók kapcsolatba.

A rúnakövön olvasható *lutaris* feliratot járja körül írásában SIMON KARLIN BJÖRK (19–27). A genitivusi esetben előforduló női nevet a szerző az ódán **Lutari(r)* ~ *Lýtari(r)* formával azonosítja, s az etimológiai vizsgálatainak eredményeként az ófelnevet *liozari* és a óangol *tān-hlýtere* 'jövendőmondó' jelentésű lexémával hozza kapcsolatba. Ezt az értelmezést a germán törzseket leíró források is alátámasztják. Továbbá e feltevést erősítheti az ósvéd *lytir főnév megléte is, mely LENNART ELMEVIK véleménye szerint a protoskandináv *hlutiwīkar 'a sorsok papja, a sorsok tolmácsa' lexémára vezethető vissza.

LENNART RYMAN írásában (29–50) a *name phrase* 'tulajdonneves kifejezés' terminust használja a személynevek leírásában, mely a *noun phrase* 'főneves kifejezés' mintájára jött létre, s olyan személyt jelölő kifejezést ért alatta, melynek a feje név. Dolgozatában 1500 és 1700 körüli svéd forrásokból származó személynévi elemeket vizsgál. A korábbi periódus férfinevei egy keresztnévből és egy másik elemből állnak, mely lehet apanév, foglalkozásnév, településnév vagy germán eredetű családnév. A nőket ebben az időszakban keresztnévükön említik leggyakrabban a források, néhány esetben ehhez a férjezettségre utaló elem is kapcsolódik. Fontos észrevétele a szerzőnek, hogy a nőket névvel sokkal ritkábban említik, mint a férfiakat, azonban ha a név nélküli említéseket vizsgáljuk, a nők szerepelnek nagyobb arányban a dokumentumokban. A középkori nevek megoszlanak aszerint is, hogy milyen társadalmi osztályok viselik őket. A kora 18. századi források azt mutatják, hogy a nők és férfiak közötti különbség még mindig érzékelhető, azonban elindult a folyamat az irányba, hogy a nőket névvel említsék, mégpedig nem a férjükre utaló névvel, hanem apanév vagy családnév és keresztnév kombinációjával. A személyneves kifejezésekben újabb elemek is megjelennek, például a nemesi címek, katonai és hivatali titulusok, így e nevek sokkal inkább képesek a státusz kifejezésére.

LARS-JAKOB HARDING KÆLLERØD az egyház és a névadás kapcsolatát vizsgálta, a 18. századi dániai Közép- és Nyugat-Zélandra fókuszálva (51–77). A tanulmány központi kérdése az, hogy a helyi templom férfi partónusáról történő névadás valóban olyan elterjedt volt-e, mint azt sokan sugallják. A munka első részében a szentek imádásával, valamint a szentek után történő névadás okaival foglalkozik a szerző, majd a *Nicolaus*, a

Petrus, a *Mikael* és a *Benedictus* nevek használatáról értekeznek. Vizsgálatai kimutatták, hogy e személynévek előfordulása nem gyakoribb azokon a településeken, melyeknek a templomcíme megegyezik a vizsgált névvel. Véggövetkeztetése így az, hogy a helyi szentek és a névadás között nem mutatkozik olyan szoros kapcsolat, mint azt a szakirodalom sejtene vélte korábban.

A Finnországban 2000 és 2013 között kérvényezett névváltoztatásokat elemzi KSENIA ESKOLA írása (79–110). A szerző 296 olyan esetet mutat be, melyben oroszítani vagy finnesíteni szerették volna a kérvényezők a családnevüket. Találkozunk azonban olyan példakkal is, melyekben a finn helyesírás szabályainak nem megfelelően anyakönyvezett nevet vagy a szovjet időkben hibásan megváltoztatott nevet kívántak javítani. A korpusz alapján az orosz nevek finnre változtatása a gyakoribb jelenség. Ez azzal függhet össze, hogy e nevek felfedik a viselő etnikumát, ami pedig nehézségeket okozhat. A tanulmány bemutatja emellett a finn családnevek szemantikai tartalmát, valamint a névváltoztatás módjait és okait is.

LENA PETERSON a 2015-ben elhunyt kiváló svéd személynévkutató, EVA BRYLLA munkássága előtt tiszteleg rövid írásával (111–116).

A folyóirat végén szereplő recenziók között (117–132) elsőként a 2011-ben Uppsalában megrendezett nemzetközi, személynévekkel foglalkozó szimpózium kötetét ismertetik. Itt kapott helyet ANNA LITVINA és FJODOR USZPENSZKIJ kun hercegek orosz neveit bemutató munkájának a recenziója is. Ismertetést olvashatunk továbbá az új finn keresztnévkönyvről, valamint RENÁTE SILIŃA-PINŃE késő középkori rigai személynévekről szóló, illetve AGNETA SUNDSTRÖM arbogai fáluneveket bemutató monográfiájáról.

GYÖRFFY ERZSÉBET
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

Ortnamnssällskapet i Uppsala Årsskrift (2015)

Szerkesztők: MATS WAHLBERG – STAFFAN NYSTRÖM.
Ortnamnssällskapet i Uppsala, Uppsala. 133 lap

Az Uppsalai Helynévtársaság 2015-ös évkönyvében tíz etimológiai témájú tanulmányt olvashatunk hat szerző tollából. A szakmunkák mindegyike angol absztraktot is tartalmaz.

A kötet nyitó írásában (5–13) THORSTEN ANDERSSON személyes visszaemlékezését olvashatjuk a NORNA (Skandináv Névutatói Együttműködési Bizottság) kezdeti időszakáról. Az írás apropóját az szolgáltatta, hogy a szervezet 1971 decemberében tartotta alakuló ülését, melyen a szerzőt választották a bizottság első elnökének.

LENNART ELMÉVIK két írással is szerepel az évkönyvben. Első tanulmányában (15–21) a smålandi *Allbo* és *Aringsås* neveket járja körül. Az első kertületnév kapcsán a korábbi, egyrészt jómaga (< *al* 'védett, elzárt hely, mely jogi és vallási szertartásokra szolgál'), másrészt THORSTEN ANDERSSON (< *ål* 'hosszú, kiemelkedés') által készített etimológiát veszi számba, s mindkettőt érvényesnek minősíti. Az utóbbi értelmezés kapcsolatba